

Izvještaj o analitičkom pregledu usklađenosti zakonodavstva Crne Gore

Poglavlje 7 – Pravo intelektualne svojine

Datumi održavanja sastanaka analitičkog pregleda:

Eksplanatorni: 11 – 12. oktobar 2012

Bilateralni: 20 – 21. novembar 2012

I. SADRŽAJ POGLAVLJA

Pravnom tekovinom EU u oblasti prava intelektualne svojine preciziraju se harmonizovana pravila za zaštitu autorskih i srodnih prava, kao i prava industrijske svojine, a daju se i odredbe za njihovu primjenu.

U oblasti **autorskog i srodnih prava**, ciljevi Direktive 2001/29/EZ o harmonizaciji određenih aspekata autorskih i srodnih prava u informacionom društvu su prilagođavanje zakonskih propisa vezanih za autorska i srodna prava tako da odražavaju tehnološki napredak i prenošenje glavnih međunarodnih obaveza u pravo EU koje proističu iz ugovora o autorskim i srodnim pravima, koji su usvojeni u okviru Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu (WIPO). Direktiva 2006/116/EZ, izmijenjena Direktivom 2011/77/EU, uspostavlja potpunu harmonizaciju za period zaštite koji se odnosi na različite vrste autorskih djela i predmeta srodnih prava u državama članicama, npr. 70 godina poslije smrti autora za autorska djela i 50 ili 70 godina posle smrtnog događaja za srodna prava. Takođe su pokrivena i prethodno neobjavljena djela autora, djela kritike i naučna izdanja i fotografska djela. Što se tiče prava davanja u zakup i prava davanja na poslugu, Direktiva 2006/115/EZ se bavi autorskim i srodnim pravima nosilaca prava. Ona propisuje harmonizaciju određenih srodnih prava uključujući pravo bilježenja, umnožavanja, emitovanja i javnog saopštavanja, kao i pravo distribucije. Cilj Direktive 93/83/EEZ je da olakša prekogranično prenošenje audio-vizuelnih programa, pogotovo emitovanje putem satelita i kablovsku retransmisiju. Cilj Direktive 2001/84/EZ, koja se tiče prava slijeđenja za originalna djela likovne umjetnosti, je da uspostavi balans između ekonomske situacije autora grafičkih i plastičnih umjetničkih djela i lica koje će kasnije uživati koristi od iskorišćavanja njihovih djela. Direktive 87/54/EEZ, 96/9/EZ i 2009/24/EZ harmonizuje nivo zaštite topografije integrisanih kola, baze podataka i kompjuterskih programa. Najnovije usvojena Direktiva 2012/28/EU, određuje zajednička pravila digitalizacije i elektronskih prikaza tzv. djela čiji je autor nepoznat (tj. djela koja su zaštićena autorskim pravima ali čiji autori ili drugi nosioci prava nisu poznati ili ne mogu biti locirani i kontaktirani da bi dobili dozvole za korišćenje autorskih djela).

U oblasti **prava industrijske svojine**, pravna tekovina uređuje harmonizovana pravila pravne zaštite žigova (Direktiva 2009/95/EZ) i dizajna (Direktiva 98/71/EZ), kao i djelimično harmonizovanog režima za patente. Ovo uključuje uslove prinudnih licenci za patente. Jedan od važnih elemenata sistema patenata EU je pristupanje Evropskoj konvenciji o patentima i Evropskoj patentnoj organizaciji (EPO). Specifične odredbe primjenjuju se na biotehnoške izume (Direktiva 98/44/EZ). Pravna tekovina EU takođe utvrđuje pravila na nivou EU za zaštitu industrijskog dizajna i Evropskog sistema zaštite žigova i industrijskog dizajna. EU žig Zajednice i industrijski dizajn je uspostavljen Regulativom (EZ) 40/94 i Regulativom (EZ) br. 6/2002. Jedan od važnih stavki EU žiga Zajednice i industrijskog dizajna je učešće u Madridskom protokolu i Haškom Sporazumu koji se tiče međunarodne registracije žigova i industrijskog dizajna. Odredbe postoje i u vezi sertifikata o dodatnoj zaštiti (SPCs) za farmaceutske proizvode (Regulativa (EEC) br. 1768/92, ili u kodifikovanoj verziji, Regulativa 469/2009), uključujući 6 mjeseci dodatne zaštite za lijekove za pedijatrijsku upotrebu (član 36

Regulativa (EZ) No 1901/2006) i sredstva za zaštitu bilja (Regulativa (EZ) br. 1610/96). SPCs služi da bi se pronalazačima obezbjedila dodatna zaštita kada je pronalazak zaštićen patentom pokriven odobrenjem za stavljanje lijeka u promet koji im ne dozvoljava uživanje koristi od iskorišćavanja pronalaska zaštićenog patentom za vrijeme za koji je dobijena patentna zaštita.

Direktiva 2004/48/EZ koja se odnosi na **spvođenje** prava intelektualne i industrijske svojine, zahtijeva od svih država članica EU da primjene efikasna i proporcionalna pravna sredstva protiv onih lica koja se bave krivotvorenjem proizvoda i piraterijom, čime se stvaraju jednaki uslovi za nosioca prava u EU. Carinska uprava ima važnu ulogu u prevenciji stavljanja u promet proizvoda kojima se krše autorska prava i prava industrijske svojine koja su pokrivena Regulativa (EZ) br. 1383/2003. Dalje, EU je član Svjetske trgovinske organizacije, koja sprovodi Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine (TRIPS).

Usaglašenost s pravnom tekovinom u oblasti intelektualne svojine zahtijeva adekvatne kapacitete i sprovođenje. Posebno je naglašena potreba za odgovarajućim administrativnim strukturama uključujući nacionalno tijelo u čijoj nadležnosti je prijem zahtjeva za zaštitu u svim oblastima koji se tiču prava intelektualne svojine (IRP). Nadležne institucije trebale bi da dobiju odgovarajuću obuku u vezi s pravom intelektualne svojine.

II. USKLAĐENOST DRŽAVE I KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE

Ovaj dio izvještaja objedinjuje informacije koje je Crna Gora dostavila na bilateralnom sastanku analitičkog pregleda održanom 20. i 21. novembra 2012. i rezultate koje je ustanovila Komisija tokom svoje posjete Crnoj Gori 28. februara - 1. marta 2013.

Crna Gora je naznačila da prihvata pravnu tekovinu koja se tiče prava intelektualne svojine. Crna Gora je takođe naznačila da već sada, u velikoj mjeri, primjenjuje pravnu tekovinu i istakla je da ne očekuje teškoće u nastavku primjene zakonodavstva za ovu oblast.

Crna Gora je usvojila Nacionalnu strategiju prava intelektualne svojine 2012-2015 u decembru 2011. i objavila je prvi Izvještaj o njenoj primjeni februara 2013. Ministarstvo ekonomije je nadležna institucija za autorska, srodna i pravo industrijske svojine. Odgovorno je za pripremu neophodnih zakonskih akata i praćenje statusa zaštite prava intelektualne svojine u saradnji sa drugim nadležnim institucijama. Crna Gora je informisala da je Zavod za intelektualnu svojinu, nadležan za autorsko i srodna prava i industrijsku svojinu, osnovan maja 2008. Ne postoji viša nadležna institucija nadležna za koordinaciju i upravljanje reformama u oblasti intelektualne svojine.

II.a. Autorska i srodna prava

Glavni izvor prava u oblasti autorskih i srodnih prava u crnogorskom zakonodavstvu je Zakon o autorskim i srodnim pravima (``Službeni list Crne Gore``, br. 37/11).

Što se tiče međunarodnog pravnog okvira, Crna Gora nastavlja da primjenjuje Bernsku konvenciju o zaštiti književnih i umjetničkih dijela, WIPO sporazum o autorskim pravima i WIPO sporazum o interpretacijama i fonogramima. Crna Gora je član WIPO-a od 2006. i Svjetske trgovinske organizacije od 2012.

Što se tiče autorskog prava u informatičkom društvu, Crna Gora je informisala da je prenijela Direktivu 2001/29/EC. Crna Gora je inkorporirala unutar svog zakonodavstva pravo umnožavanja, pravo saopštavanja javnosti i prava na stavljanje na raspolaganje javnosti, kao i pravo distribucije. Primjenjuje niz izuzetaka i ograničenja predviđenih Direktivom (tj. umnožavanje za privatnu upotrebu, lica sa invaliditetom, citiranje, službeni postupci, pravo na informacije, djela izložena na javnom mjestu) kao i test u tri koraka predviđen članom 5.5. Direktive. Crnogorsko zakonodavstvo sadrži odredbe koje se tiču tehnoloških mjera, kao i sankcija i pravnih lijekova.

Crna Gora navodi da je usaglasila zakonodavstvo s Direktivom 2006/115/EZ o pravu davanja u zakup i pravu davanja na posluhu. Zakonodavstvo predviđa isključivo pravo davanja u zakup i davanja na posluhu za autore, izvođače i filmske producente i proizvođače fonograma, sa nekim izuzecima. Ona definiše koja se lica smatraju ko-autorima audio-vizuelnog djela (npr. autor scenarija, autor dijaloga, direktor fotografije, glavni režiser i kompozitor muzike specijalno komponovane za audio – vizuelno djelo). Sadrži odredbe koje se tiču prava na pravičnu naknadu za ko-autore i izvođače od filmskog producenta u slučaju davanja u zakup audio-vizuelnog djela i predviđa obavezno kolektivno ostvarivanje prava na naknade od davanja na posluhu bibliotečkog materijala. Crna Gora je informisala da je individualno ostvarivanje prava dozvoljeno do uspostavljanja organizacije koja će se baviti kolektivnim ostvarivanjem prava.

Crna Gora je izjavila da je prenijela u nacionalno zakonodavstvo Direktivu 2006/116/EZ o trajanju zaštite. Trajanje zaštite za autorska djela je 70 godina poslije smrti autora, uključujući relevantne odredbe koje se odnose na ko-autore, spojena djela, anonimna i pseudonimna djela, i 50 godina za srodna prava. Crna Gora je izjavila da će donijeti i primjeniti u dogledno vrijeme izmjene usvojene Direktivom 2011/77/EU, kojom se produžava period zaštite za izvođače i proizvođače fonograma na 70 godina, imajući u vidu da krajnji rok za sprovođenje za države članice EU ističe 1. novembra 2013.

Crna Gora je navela da je prenijela u nacionalno zakonodavstvo Direktivu 87/54/EEZ o pravnoj zaštiti topografija integrisanih kola, Direktivu 96/9/EZ o pravnoj zaštiti baza podataka i Direktivu 2009/24/EZ o pravnoj zaštiti kompjuterskih programa. U vezi sa kompjuterskim programima i bazama podataka, Crna Gora je saglasna sa zahtjevom da se izmjeni tekst člana 110 Zakona o autorskim i srodnim pravima, tako što će formulaciju: “ne odnosi se”, zamijeniti sa “ne utiče na”. Takođe je saglasna da pojasni formulaciju u članu 141 stav 4 pomenutog Zakona.

Crna Gora je istakla da je originalna topografija zaštićena autorskim pravom ukoliko je rezultat ličnih intelektualnih napora i ukoliko nije prethodno upotrebljavana u komercijalne svrhe. Prava

koja su data su isključiva i obuhvataju pravo da dozvole ili zabrane umnožavanja zaštićene topografije, komercijalnu upotrebu ili (za tu svrhu) uvoza topografije ili nekog obrađenog proizvoda (poluprovodnika) korišćenjem te topografije. Isključiva prava ne odnose se na umnožavanje topografije namijenjene za ne-komercijalnu upotrebu i umnožavanje u cilju analize, procjene ili nastave koncepata, procesa, sistema ili tehnike sadržane u topografiji. Zaštita traje deset godina od dana podnošenja prijave za registraciju ili od prve komercijalne upotrebe. Tokom ovog perioda nosilac topografije može da označi topografiju sa slovom T.

Crna Gora je istakla da se zaštita baze podataka obezbijedena za originalne baze koje se štite kao autorska djela, koje predstavljaju individualne duhovne tvorevine kao i ne-originalnim bazama podataka kojima se obezbjeđuje 'sui generis' zaštita. Zakon navodi isključiva prava za baze podataka zaštićene kao autorska djela, te 'sui generis' prava, kao i primjenjive izuzetke. Iscrpljenje prava distribucije odvijaju se na teritoriji Crne Gore. Period zaštite 'sui generis' baze podataka je 15 godina nakon izrade baza podataka ili njihovog objavljivanja.

Kompjuterski programi su zaštićeni u okvirima Bernske konvencije kao individualne duhovne tvorevine iz oblasti književnosti, nauke i umjetnosti izražene u bilo kojem obliku. Ideje, principi, postupci i metode koji se nalaze u osnovi kompjuterskog programa, uključujući i njegov interfejs nisu zaštićeni. Zakon definiše autore, ko-autore kao i autore spojenih djela, kao i pravila za kompjuterske programe koji su napravljeni u toku radnog odnosa ili po narudžbini. Po pravilu, prava pripadaju poslodavcu ili licu koje je naručilac djela. Zakon daje isključivo pravo na umnožavanje, prevođenje, prilagođavanje, uređenje i svako drugo mijenjanje, kao i pravo na distribuciju, a navodi i izuzetke od ovog prava. Period zaštite je 70 godina od smrti autora.

Crna Gora je priznala da još uvijek nije transponovala EU definiciju "satelita". Osim toga, Crna Gora je potvrdila usklađivanje s Direktivom Savjeta 93/83/EEZ o satelitskom i kablovskom prenosu. Crna Gora predviđa obavezno kolektivno ostvarivanje prava na kablovsku retransmisiju. Do osnivanja organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, ostvarivanje prava će biti individualno. Izuzetak koji je naveden u članu 10 Direktive koja se odnosi na emitovanje djela iz sopstvene produkcije emitera je već sproveden.

Povodom prava slijeđenja, Crna Gora je potvrdila da je usklađena sa Direktivom 2001/84/EZ koja garantuje obavještenje o prodaji i obezbjeđivanje naknade autoru originalnog dela.

Crna Gora je istakla da još uvijek nije usklađena sa Direktivom 2012/28/EU o pojedinim dozvoljenim upotrebama autorskih djela čiji je autor nepoznat.

Što se tiče kolektivnog ostvarivanja prava, crnogorsko zakonodavstvo predviđa detaljne odredbe za funkcionisanje kolektivnih organizacija. Do sada je samo organizacija za zaštitu autora muzičkih djela PAM-CG dobila dozvolu od strane crnogorskog Zavoda za intelektualnu svojinu (IPOM). Organizacije koje predstavljaju druge nosioce prava još nisu ispunile uslove za registraciju. Prema crnogorskom zakonu, autori ustupaju svoja prava organizaciji na isključiv

način, dok korisnici dobijaju neisključivo pravo. Isplata tantijema se odvija jednom godišnje. 10% od tantijema namijenjene su za kulturne svrhe, dok naknada za upravljanje organizacijom iznosi oko 25% od ukupnog prihoda. PAM-CG ima dobru bazu podataka autorskih djela, što im omogućava da prate korišćenje muzike od strane korisnika i zahtijevaju isplatu naknada u skladu sa tim. Nedavno redizajniran sajt je transparentan i nekoliko internih dokumenata je dostupno javnosti. PAM-CG je punopravni član CISAC (Međunarodna konfederacija društava autora i kompozitora) od juna 2012. PAM-CG je potpisnik 33 recipročna ugovora o zastupanju sa srodnim društvima u drugim zemljama.

Prema navodima Crne Gore, tri osobe su odgovorne za poslove intelektualne svojine u Ministarstvu ekonomije, pokrivajući autorska i srodna prava i prava industrijske svojine. Odjeljenje za autorska i srodna prava Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore ima dva zaposlena. Ovo odjeljenje je odgovorno za registraciju autorskih djela i predmeta srodnih prava, nadzor nad organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava i međunarodnu saradnju.

II.b. Prava industrijske svojine

Crna Gora je potpisnica osnovnih međunarodnih ugovora o industrijskoj svojini. Kao član STOA, Crna Gora je uvela odredbe TRIPS-a u svoje zakonodavstvo. Crna Gora je izjavila da će podržati i sprovesti odredbe Doha deklaracije koja se odnosi na zdravstvene mjere u slabo razvijenim zemljama.

Kada je riječ o žigovima, Crna Gora je informisala da je transponovala Direktivu 2008/95/EZ i pojasnila da se pravila koja se odnose na iscrpljenje prava mogu proširiti na međunarodni nivo kada zemlja postane članica EU. Crna Gora je navela da se pridržava Regulative (EZ) broj 40/94, o koja ustanovljava sistem zaštite žiga.

Povodom industrijskog dizajna, Crna Gora je istakla da je transponovala Direktivu 98/71/EZ i da je saglasna s Regulativom (EZ) br. 6/2002 kojom se stvara sistem industrijskog dizajna Zajednice. Crna Gora je izjavila da će se nedosljednost u zakonu nastalu korišćenjem termina „autor“ umjesto „dizajner“ regulisati relevantnim izmjenama i dopunama zakona.

Crna Gora je istakla da je transponovala Direktivu 98/44/EZ o pravnoj zaštiti biotehnoških pronalazaka putem Zakona o patentima. Crna Gora je priznala da Zakon o patentima i dalje treba da bude potpuno usklađen sa nekim članovima Direktive 98/44/EZ, kao što su članovi 13, 21, 22 i 28.

Što se tiče sertifikata o dodatnoj zaštiti, Crna Gora je izjavila da nije bila u obavezi da bude u skladu sa Regulativom (EC) No 469/2009 prije njenog pristupanja EU. Crnogorski Zakon o patentima sadrži odredbe o sertifikatu o dodatnoj zaštiti za zaštitu farmaceutskih i biljnih proizvoda koji još uvijek nisu u potpunosti u skladu sa pravnom tekovinom EU (na primer, definicija pojma "proizvod").

Crnogorske vlasti planiraju da usvoje zakone o koji se tiču lijekova za pedijatrijsku upotrebu, uključujući i mogućnost produženja zaštite putem sertifikata o dodatnoj zaštiti za farmaceutske proizvode na dodatnih šest meseci. Licenciranje patenata koji se odnose na proizvodnju farmaceutskih proizvoda za izvoz u zemlje koje imaju potrebe (tj. zemlje sa problemima javnog zdravlja u skladu sa Regulativom (EZ) broj 816/2006) je ustanovljeno.

Crna Gora je izjavila da želi da postane punopravni član Evropske patentne konvencije. Ona već učestvuje u obukama koje organizuje EPO. U kontekstu Sporazuma o jedinstvenom patentnom sudu (UPC), Crna Gora smatra da je osnivanje regionalnih prvostepenih sudova pristupačna alternativa za osnivanje suda u svakoj zemlji članici sistema jedinstvenog patentnog suda (UPC).

Crna Gora je priznala da odredbe za sudske žalbe protiv upravnih odluka nisu dovoljne. Crna Gora tek treba da obezbijedi da konačnu odluku donosi suda, a ne grupa stručnjaka.

Zavod za intelektualnu svojinu Crne Gore odgovoran je za izdavanje patenata, žigova, dizajna i drugih sličnih prava, kako je predviđeno zakonom, propisima i međunarodnim sporazumima. Trenutno Zavod za intelektualnu svojinu ima 26 zaposlenih (od planiranih 31). Odjeljenje za industrijsku svojinu ima 6 zaposlenih. Crna Gora je istakla da je prosječno vrijeme između podnošenja prijave i registracije žigova nekada bilo dvije godine i da je nedavno skraćeno. Zakon o patentima Crne Gore predviđa postupak registracije patenata, bez izrade prethodnog izveštaja ili suštinskog ispitivanja. Dakle, podnošenjem zahtjeva za priznanje, patent se izdaje u Crnoj Gori ukoliko su ispunjeni formalni uslovi i bez uzimanja u obzir prethodnih pronalazaka ili predhodno priznatih patenata, koji mogu da utiču na prijavu.

Crna Gora je izjavila da je svjesna režima iscrpljenja prava na nivou EU i sudske prakse u oblasti intelektualne svojine. Režim iscrpljenja prava će se primenjivati od pridruživanja Evropskoj Uniji.

II.c. Sprovođenje

Crna Gora je usvojila većinu odredbi iz Direktive 2004/48/EZ o sprovođenju prava intelektualne svojine u svakom pojedinačnom zakonu intelektualne svojine, naime: Zakonu o žigovima (Sl. list Crne Gore, br. 72/10 i 44/12), Zakonu o patentima ("Službeni list Crne Gore", br. 66/08, 40/10 i 40/11); Zakonu o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna ("Službeni list Crne Gore", br. 80/10); Zakonu o zaštiti topografija integrisanih kola ("Službeni list Crne Gore", br. 75/10) i Zakonu o zaštiti biljnih sorti ("Službeni list Crne Gore", br. 48/07 i 48/08).

Osim toga, neke građanske mjere predviđene Direktivom, implementirane su preko opštih crnogorskih zakona kao što je Zakon o optičkim diskovima ("Službeni list Crne Gore", br. 2/07 i 53/11), Zakon o obligacionim odnosima ("Službeni list Crne Gore", br. 37/11); Zakon o parničnom postupku ("Službeni list Crne Gore", br. 22/04, 28/05 i 76/06). Zakon o izvršenju i obezbjeđenju procedure ("Službeni list Crne Gore", br. 36/11), Zakon o primjeni propisa kojima se uređuje zaštita prava intelektualne svojine ("Službeni list Crne Gore", br. 45/05 i

37/11) i Uredba o postupanju carinskog organa sarobom za kojupostoji sumnja da povređuje prava intelektualne svojine ("Službeni list Crne Gore", br. 33/11).

Iako je Crna Gora naznačila da je sprovela većinu odredaba Direktive o sprovođenju, ne postoje odredbe za sudske naloge protiv posrednika, bilo u posebnim zakonima o intelektualnoj svojini ili u opštem građanskom procesnom pravu.

Crna Gora je obavijestila da su carina, policija, tužioci, fitosanitarna uprava i tržišna inspekcija organi uprave koji su odgovorni za sprovođenje prava intelektualne svojine.

Odjeljenje intelektualne svojine i upravnih postupaka je oformljeno u Upravi carina 2009. godine. Ono ima različite odgovornosti kao što su učešće u izradi propisa o pravima intelektualne svojine, praćenje sprovođenja ovih propisa, kontrola i obrada zahtjeva za postupke zaštite prava intelektualne svojine, kao i saradnja na nacionalnom i međunarodnom nivou. Dva carinika rade u tom odjeljenju, ali određene dužnosti obavljaju službenici Sektora za sprovođenje carinskih mjera, kao i službenici koji su direktno uključeni u carinske kontrole.

U 2012. Uprava carina je imala 13 predmeta u odnosu na 11 predmeta u 2011. i pet predmeta u 2010 godini. Carinski organi Crne Gore mogu postupati po službenoj dužnosti u slučajevima kada postoji sumnja da je došlo do povrede prava intelektualne svojine i može da odloži odobrenje uvoza ukoliko postoji sumnja da je došlo do povrede. Interno, policija je aktivno uključena u postupke koje se tiču autorskih prava.

Crna Gora je navela da je Uprava carina uspostavila dobru saradnju sa Zavodom za intelektualnu svojinu Crne Gore. Sastaju se redovno kako bi raspravili određena pitanja u vezi sa sprovođenjem prava kao i predmetima u kojima se postupa po službenoj dužnosti. Navedene institucije se takođe sastaju s tržišnom inspekcijom i sudovima. Crna Gora je navela da Uprava carina ostvaruje saradnju sa susjednim zemljama po pitanju sprovođenja prava intelektualne svojine i da je potpisala bilateralne sporazume o saradnji. Takođe učestvuje u Venecijanskoj regionalnoj kooperativnoj inicijativi. Nakon foruma u Veneciji, koji je održan u julu 2010, tehnička grupa za intelektualnu svojinu je formirana s učešćem carinika iz Crne Gore, Italije, Albanije, Bosne i Hercegovine i Srbije. Crna Gora je obavijestila da se ova tehnička grupa sastala nekoliko puta u 2011. i 2012. i usvojila zaključke o poboljšanju saradnje između carinskih službi, institucija za sprovođenje, kao i između institucija i nosilaca prava. Zaključci tehničke grupe takođe se odnose na razmjenu informacija između carinskih organa, odabir zajedničkih kriterijuma za carinsku kontrolu robe, dalje unaprijeđenje WIPO INES+ baze podataka¹, pristupanje IPM-u (InterfacePublic-Members) veb portalu Svjetske carinske organizacije, kao i kampanje za podizanje svijesti. Crna Gora je obrazložila da je u septembru 2008. Uprava carina instalirala bazu podataka za prava intelektualne svojine – INES u okviru regionalnog projekta o industrijskoj i intelektualnoj svojini za Zapadni Balkan i Tursku. Ovaj

¹INES je baza podataka o intelektualnoj svojini; ona, između ostalog, sastavlja podatke o obustavljanju carinskih postupaka.

projekat je usvojen 2007. i nosilac istog je bila Evropska patentna organizacija(EPO). Poboljšana verzija (INES+) instalirana je 2010. od strane stručnjaka iz EPO-a.

Privredni sud u Podgorici je nadležan za sporove u oblasti prava intelektualne svojine za pravna lica, dok su osnovni sudovi u nekoliko gradova odgovorni za fizička lica. Crna Gora je navela da je Privredni sud postigao dobre rezultate u rješavanju sporova u oblasti prava intelektualne svojine, ali da je nedostatak iskustva jedna od njegovih slabosti. Crna Gora je objasnila da postoji pet specijalizovanih sudija iz oblasti prava intelektualne svojine koji rade u okviru Privrednog suda. Ipak, Crna Gora prepoznaje potrebu za formiranjem odvojenog odjeljenja za prava intelektualne svojine u Privrednom sudu. Crna Gora je pojasnila da kada bilo koja strana ospori odluku Privrednog suda, Apelacioni sud i Vrhovni sud imaju nadležnost da donesu rješenje, dok su Viši i Vrhovni sud nadležni da donesu rješenja u slučajevima koji su se prethodno rješavali pred osnovnim sudovima.

Privredni sud u Podgorici je usvojio 66 odluka u 2010. godini, 49 u 2011. i 29 u 2012. Kako Crna Gora navodi, prosječno trajanje postupaka iznosi šest mjeseci. Prosječni iznos sudskih troškova za nosioce prava zavise od vrijednosti spora. Troškovi suda variraju od 20€ do 1.500€ i troškovi advokata zavise od spora i kreću se od 75€ za potraživanja do 2.500€ i 250€ za potraživanja iznad 50.000€.

Tržišna inspekcija je organ nadležan za sprovođenje prava intelektualne svojine, ali nema specijalizovane inspektore iz oblasti prava intelektualne svojine. Tržišna inspekcija je sprovela 595 kontrola u oblasti industrijske svojine od 2010. do 2012. i utvrdila jedanaest povreda žiga. Tokom istog perioda, TI je sprovela 388 kontrola u oblasti autorskog i srodnih prava i utvrdila 138 nepravilnosti. Crna Gora je konstatovala da će nastaviti sa jačanjem kapaciteta TI.

Crna Gora je naglasila da je razvila međunarodnu saradnju u oblasti prava intelektualne svojine sa susjednim državama. ZIS CG je zaključio sporazum o saradnji sa ZIS Srbije, Slovenije, Hrvatske i Mađarske, gdje su članovi zavoda učestvovali na nekoliko sastanaka i obuka o određenim pitanjima vezanim za pravo intelektualne svojine uključujući i sprovođenje.

Crna Gora je pomenula saradnju između ZIS CG i odsjeka WIPO-a za određene evropske i azijske države, koji je pružio ekspertsku pomoć za izradu crnogorske Strategije prava intelektualne svojine za period 2012 – 2015.

III. OCJENA STEPENA USKLAĐENOSTI I KAPACITETA ZA SPROVOĐENJE

Sveukupno, Crna Gora je dostigla visok stepen usklađenosti s pravnom tekovinom EU u oblasti prava intelektualne svojine. Takođe je dokazala da posjeduje osnovne administrativne kapacitete za efikasno sprovođenje prava intelektualne svojine. Crna Gora treba da održi učinkovit i operativan sistem nadzora implementacije svoje strategije prava intelektualne svojine. Treba da

pokaže efikasnu saradnju između različitih tijela uključenih u zaštitu prava intelektualne svojine, uključujući adekvatnu IT infrastrukturu.

III.a. Autorsko i srodna prava

Crnogorsko zakonodavstvo je u velikoj mjeri usklađeno s pravnom tekovinom u oblasti autorskog i srodnih prava.

Postoji nekoliko pitanja koja se ističu kad je u pitanju usklađenost s pravnom tekovinom EU. Što se tiče prenošenja Direktive 2001/29/EZ, između ostalog, crnogorske odredbe koje se odnose na naknade za privatno umnožavanje treba dalje uskladiti i nedostaju neki djelovi definicija koje su uključene u Direktivu, kao što su isključiva prava radio-difuznih organizacija i pravo javnog saopštavanja. Crna Gora treba da usvoji definiciju „satelita“ iz Direktive 93/83/EEZ o satelitskom i kablovskom reemitovanju. Što se tiče trajanja zaštite, Crna Gora će morati da prenese izmjene i dopune uvedene Direktivom 2011/77/EZ, koje se odnose na produženi period zaštite za izvođače i muzičke producente. U vezi sa kompjuterskim programima i bazama podataka, Crna Gora će morati da izmijeni tekst člana 110 Zakona o autorskom i srodnim pravima (npr. da zamijeni „ne odnosi se“ sa „neće uticati“) i razjasni tekst člana 141(4) istog zakona. Crna Gora je obećala da će poslati poboljšan prevod Zakona o topografiji koji će omogućiti Komisiji da bolje procjeni usklađenost sa Direktivom 87/54/EEZ o pravnoj zaštiti topografije integrisanih kola. Odredbe Direktive 93/83/EEZ o satelitskom emitovanju i kablovskoj retransmisiji i Direktive 2006/115/EZ o pravu davanja u zakup i na poslugu u odnosu na obavezno kolektivno ostvarivanje prava ostaju nedjelotvorne imajući u vidu da ne postoji organizacija za kolektivno ostvarivanje prava koja bi predstavljala nosioce prava u ovoj oblasti. Stoga, Crna Gora će morati izgraditi efikasan sistem kolektivnog ostvarivanja prava. Odredbe Direktive o pravu slijeđenja su u skladu sa Direktivom 2001/48/EZ. Crna Gora treba da primijeni Direktivu 2012/28/EU o izvjesnim dozvoljenim upotrebama djela čiji je autor nepoznat.

Crna Gora još uvijek treba da pokaže da raspolaže sa neophodnim administrativnim kapacitetima za sprovođenje pravne tekovine. Administrativne kapacitete u dijelu autorskih prava treba dodatno ojačati, naročito što se tiče razumijevanja i praktičnih implikacija odredbi o autorskom i srodnim pravima.

III.b. Prava industrijske svojine

Crna Gora je u velikoj mjeri uskladila svoje zakonodavstvo sa pravnom tekovinom u oblasti prava industrijske svojine. Crna Gora još uvijek treba da pokaže da posjeduje neophodne administrativne kapacitete za njen sprovođenje.

Baza podataka za patente nije dostupna na internet stranici Zavoda za intelektualnu svojinu.

Što se tiče crnogorskog zakonodavstva o sertifikatima o dodatnoj zaštiti, definicije „proizvoda“ i „lijeka“ nijesu u skladu s pravnom tekovinom i Crna Gora se obavezala da ih ispravi. U ovoj fazi

nije moguće proširenje važenje patenta za farmaceutske proizvode za pedijatrijsku upotrebu. Mogućnost i uslovi za podnošenje žalbe sudskim organima na odluke o sertifikatu o dodatnoj zaštiti moraju biti razjašnjena.

Kad je riječ o industrijskom dizajnu, trenutna upotreba termina „autor dizajna“ će se morati zamjeniti s terminom „dizajner“ kao što je u pravnoj tekovini. Što se tiče djelokruga industrijskog dizajna, Crna Gora planira da u potpunosti uskladi član 14 svog zakona o dizajnu sa članom 9 Direktive 98/71/EZ.

Crna Gora ne priznaje pravo na mirisne žigove. U svakom slučaju, može se tražiti zaštita zvučnog žiga ako, između ostalog, mogu biti predstavljeni pomoću nota. Izmjene zakona o žigu koriste odgovarajuću definiciju “mogućnost nastanka zabune” i “mogućnost asocijacije”. Koncept „čuvenog žiga“ u Crnoj Gori moraće biti zamijenjen konceptom koji se koristi u EU. Ne postoji udruženje nosilaca prava na žig u Crnoj Gori. Baza podataka žigova nije dostupna na veb stranici Zavoda za intelektualnu svojinu.

Što se tiče primjene biotehnoških otkrića sadržanih u Direktivi 98/44/EZ, nacrt zakona spominje “živi biološki materijal”, dok Direktiva 98/44/EZ koristi termin „biološki materijal”- taj termin mora biti usaglašen. Član 13 (1) i (5) Direktive nije prenijet u crnogorsko zakonodavstvo. Član 13 (2) (b) Direktive predviđa dvije mogućnosti, od kojih druga (npr. mogućnost nezavisnog eksperta) nije sadržana u članu 23(a) u Nacrtu Zakona.

Ne postoji udruženje niti stručni ispit za advokate koji se bave poslovima prava intelektualne svojine.

III.c. Sprovođenje

Crna Gora je uskladila svoj pravni okvir sa većinom odredbi Direktive 2004/48/EZ o izvršenju. Odredbe Direktive o sudskim zabranama nad posrednicima treba da budu donesene. Kada je u pitanju pravo na informacije (član 8 Direktive o sprovođenju), neki crnogorski zakoni koji uređuju oblast prava intelektualne svojine (npr. Zakon o žigu i Zakon o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna) ističu da informacije o porijeklu i distribucionim mrežama robe koja povređuje prava intelektualne svojine mogu biti zatražene i od povredilaca i od svjedoka. Pojam „svjedoci” se široko tumači, pa stoga može uključivati i krajnje korisnike. Ovo implicira da odredbe ovih zakona prevazilaze odredbe Direktive o sprovođenju, koja koristi pojam „komercijalna razmjera” kako bi isključila krajnje korisnike. Crna Gora mora da nadomjesti ovaj nedostatak.

Crna Gora ima osnovne nadležne organe za sprovođenje prava intelektualne svojine (npr. sudove, tužioce, policijske organe, carinske organe, tržišnu inspekciju). Uprkos nepostojanju centralnog koordinacionog tijela, saradnja među ovim institucijama kao i saradnja sa Zavodom za intelektualnu svojinu je na zadovoljavajućem nivou. Prosjek trajanja parničnog postupka je relativno kratak i troškovi parnica su relativno niski. Postoji 5 sudija specijalizovanih za pravo

intelektualne svojine koje rade u Privrednom sudu. Nema specijalizovanih sudija za pravo intelektualne svojine u osnovnim sudovima. Crna Gora mora da ojača svoje administrativne kapacitete tako što će obezbijediti više specijalizovanih obuka i - na duže staze - zaposliti više ljudi za pitanja koja se tiču prava intelektualne svojine. IT sistem nekoliko institucija (sudova i tržišne inspekcije) treba biti unaprijeđen i potrebno je uspostaviti relevantne baze podataka koje treba da budu operativne. Saradnja i razmjena informacija između različitih institucija koje su uključene u proces sprovođenja prava intelektualne svojine trebalo bi da budu formalizovani i da se odvijaju na sistematičnoj i trajnijoj osnovi.